

3 ‘ฉันจะอยู่ข้างแม่’

‘รังษิวัฒนา’ ที่ประทับเคียงข้างสมเด็จพระเจ้า...นิรันดร

ในวันพุธที่ 19 พฤศจิกายนนี้ รัชชบวนพระอิสริยยศ ในพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งเป็น รัชชบวนที่ 6 เชิญพระสรีรางคาร จากพระศรีรัตนเจดีย์ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม มุ่งหน้าสู่สุสานหลวง วัดราชบพิธสถิต มหาสีมาราม ณ ที่นั่นเอง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงจะได้ประทับอยู่เคียงข้าง พระบรมราชชนก สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และพระบรมราชชนนี สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ไปตลอดกาล

เหมือนดังที่พระองค์เคยมีพระดำรัสว่า “ฉันจะอยู่ข้างแม่”...

ตามราชประเพณีการพระราชทานเพลิงพระศพ การเก็บพระอัฐิ (กระดูก) และพระสรีรางคาร (เถ้ากระดูก) นั้นเริ่มครั้งแรกในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

ราชประเพณีการเก็บพระอัฐินั้น มามีเพิ่มเติมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้เป็นพระปิยมหาราชของปวงชนชาวไทย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้าง “สุสานหลวง” ขึ้นในวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ด้วยมีพระราชประสงค์จะให้ผู้ที่มีความรักใคร่ห่วงใยอย่างใกล้ชิด คือ พระมเหสี เจ้าจอมมารดา และพระราชโอรส พระราชธิดา ได้อยู่ร่วมกัน หลังจากที่ได้ล่วงลับไปแล้ว ในทั่วไปจะเป็นการสร้างอนุสาวรีย์ของพระมเหสี หรือเจ้าจอมมารดา เพื่อให้ลูกได้อยู่กับแม่ หรืออย่างน้อยในบ้านของแม่ เว้นแต่ในกรณีพระราชโอรสหรือพระราชธิดาสิ้นพระชนม์ก่อนพระมารดา ก็สร้างอนุสาวรีย์ของพระเจ้าลูกเธอพระองค์นั้นไปก่อน

สุสานหลวงแห่งนี้ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของวัดติดกับถนนอัษฎางค์ริมคลองคูเมืองเดิม แต่เดิมมีอาณาบริเวณกว้าง 4 ไร่กว่า ต่อมาในสมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ผู้สำเร็จราชการและ กทม.ได้ตัดถนนอัษฎางค์ซึ่งกินพื้นที่สุสานหลวงไปบางส่วน จนปัจจุบันสุสานหลวงเหลือพื้นที่เพียง 2 ไร่ครึ่งเท่านั้น

ภายในสุสานหลวงมีอนุสาวรีย์ต่างๆ ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้างไว้บ้าง และที่พระบรมวงศานุวงศ์ ทรงสร้างขึ้นเองบ้าง ล้วนเป็นอนุสาวรีย์ที่ประดิษฐานพระราชสรีรางคาร พระอังคาร พระอัฐิ ของพระบรมราชเทวี พระราชเทวี เจ้าจอมมารดา เจ้าจอม พระราชโอรส พระราชธิดา พระนัดดา และพระปนัดดา ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นสุสานหลวงอนุสรณ์สถานสำหรับ “จุฬาลงกรณ์ราชสันตติวงศ์”

ตามความเชื่อแล้วหลังจากพิธีเผาศพของผู้ตาย จะมีการนำอัฐิธาตุไปบรรจุไว้ในพระเจดีย์ หรือสถูป และต่อมาก็พัฒนาไปสู่การบรรจุอัฐิหรืออังคารไว้ใต้ฐานพระพุทธรูป หรือตามซอกกำแพงแก้ว ซึ่งแม้แต่พระบรมราชสรีรางคารของพระมหากษัตริย์ก็มีการเชิญไปประดิษฐานไว้ ณ พุทธบัลลังก์แห่งพระพุทธรูปนิมาพระประธาน ด้วยการบรรจุอัฐิหรืออังคารไว้ตามสถานที่ดังกล่าว จะเป็นการกระทำให้บรรดาลูกหลานใน

ช่างบรรจุพระสรีรางคาร ซึ่งอยู่ด้านหลังของสมเด็จพระเจ้า

วงศ์ตระกูลใช้เป็นสถานที่เคารพบูชา

ท่านเจ้าคุณพระครูธรรมวรเมธี ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดราชบพิธสถิต มหาสีมาราม บอกถึงลักษณะของสถาปัตยกรรมภายในสุสานหลวงเป็นแบบพระเจดีย์ พระปรางค์ หรือพระวิหารแบบไทย แบบศิลปะปรางค์ ลพบุรี และแบบกอธิค รวมอนุสาวรีย์ที่อยู่ในสุสานหลวงมีทั้งหมด 34 พระเจดีย์

“แต่เจดีย์ที่เด่นเป็นสง่าในบริเวณสุสานหลวงนั้น คืออนุสาวรีย์ที่สร้างขึ้นเป็นพระเจดีย์สีทอง 4 องค์ ที่ตั้งเรียงกันจากทางทิศเหนือ ด้านถนนราชบพิธไปทิศใต้”

ในสุสานหลวงประกอบไปด้วยอนุสรณ์สถาน “สุสานทานุสาวรีย์” เป็นที่บรรจุพระราชสรีรางคารของ สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พระบรมราชเทวี อัครมเหสี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าหญิงกรมการณภรณ์เพชรรัตนฯ พระราชธิดา

อนุสรณ์สถาน “**รังษิวัฒนา**” เป็นที่บรรจุพระราชสรีรางคารสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร, สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก, สมเด็จพระราชปิตุจฉาเจ้า เจ้าฟ้าไพยาลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าสมมติวงศัวัธย กรมขุนศิริธรรมราชธำรงฤทธิ์, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าหญิงวิจิตรจิรประภา, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าหญิงศิริภรณ์โสภณพิมลธิดา, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าหญิง (ยังไม่มีพระนาม) พระราชธิดาองค์ที่ 88 และพระราชสรีรางคารแห่งสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

อนุสรณ์สถาน “รังษีวัฒนา” ที่ประดิษฐานพระสรสร้างการ

อนุสรณ์สถาน “เสาวภาประดิษฐาน” เป็นที่บรรจุพระราช
สรสร้างการพระราชโอรสและพระราชธิดา ในสมเด็จพระศรีพัชรินทราบ
รมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

อนุสรณ์สถาน “สุโขมถนถุมิตร์” เป็นที่บรรจุพระราชสรสร้างการ
สมเด็จพระนางเจ้าสุโขมถนมารศรี พระราชเทวีในรัชกาลที่ 5, สมเด็จพระ
เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต และ
พระประยูรญาติแห่งราชสกุล บริพัตร

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวง
นราธิวาสราชนครินทร์ ทรงเป็นพระธิดาใน สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร
อภยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ต้นราชสกุล “มหิดล” พระ
ราชโอรสลำดับที่ 69 ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
และลำดับที่ 7 ในสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี
ดังนั้น จึงเชิญพระสรสร้างการของพระองค์ไปประดิษฐาน ณ สุสาน
หลวงของราชสกุล “มหิดล” ณ อนุสรณ์สถานรังษีวัฒนา เพื่อประทับ
เคียงข้างสมเด็จพระบรมราชชนก และสมเด็จพระบรมราชชนนี

อีกสถานที่หนึ่งที่สำคัญในวัดราชบพิธ คือที่ฐานพระประธาน
พระพุทธองค์ศรีในพระอุโบสถ ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระบรมอัฐิของ

รัชกาลที่ 1-5 อีกทั้งยังเป็นที่บรรจุพระสรสร้างการของรัชกาลที่ 7 และ
สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ดังนั้นในทุกปีจะมีพระบรมวงศานุวงศ์
เสด็จมาบำเพ็ญพระราชกุศลปีละ 3 ครั้ง

และเมื่อครั้งยังทรงพระชนม์ชีพอยู่นั้น สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จะเสด็จมาที่วัด
แห่งนี้ทุกปี ปีละ 2 ครั้ง คือ ในวันที่ 20 กันยายน ซึ่งเป็นวันคล้าย
วันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และจะเสด็จมาอีกครั้งใน
วันที่ 21 ตุลาคม เพื่อทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในวันคล้ายวัน
พระราชสมภพของ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ท่านเจ้าคุณพระธรรมวรเมธี เล่าให้ฟังว่าเดิมที่สุสานแห่งนี้
เสื่อมโทรมเป็นอย่างมาก แต่ก่อนหน้าที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเสด็จสวรรคต 3 ปี
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ มีรับสั่งให้บูรณะ
สุสานให้สะอาดขึ้น โดยพระองค์ทรงรับเป็นประธานในการดูแล และ
ทรงจัดตั้งกองทุน “จุฬาลงกรณ์สันติวงศ์” เพื่อหาเงินรายได้มาบูรณะ
สุสานให้เป็นระเบียบขึ้น

“หลังจากที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ให้
สะอาดตาแล้ว ก็มีเจ้าหน้าที่ของสำนักพระราชวังเข้ามาดูแลสุสานแห่งนี้
อาทิตย์ละ 3 วัน และทางวัดก็ได้เปิดสุสานแห่งนี้ให้ประชาชนทั่วไปได้
เข้ามาศึกษาประวัติความเป็นมาของสุสาน เพื่อเป็นแหล่งความรู้ให้แก่
คนรุ่นหลังได้รับรู้ถึงสถาปัตยกรรมต่างๆ ในสุสาน”

ท่านเจ้าคุณเล่าต่อว่า หลังจากทรงบรรจุพระสรสร้างการของสมเด็จพระ
ศรีนครินทราบรมราชชนนี ไว้ที่สุสานหลวงเรียบร้อยแล้ว สมเด็จพระ
เจ้าพี่นางเธอ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ได้เสด็จมาที่สุสานแห่งนี้อีกครั้งและเมื่อครั้ง
เจ้าคุณว่า... “ฉันจะอยู่ข้างแม่”

จากพระดำรินี้เอง ทางสำนักพระราชวัง วัดราชบพิธ และ
กรมโยธาฯ จึงร่วมกันซ่อมแซมอนุสรณ์สถาน “รังษีวัฒนา” และ
ตกแต่งพื้นที่บริเวณสุสานหลวง ไว้เพื่อคอยรับการพระราชพิธีบรรจุพระ
สรสร้างการสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ในวันที่ 19 พฤศจิกายน ที่จะถึงนี้

นอกจากนี้ ท่านเจ้าคุณยังบอกอีกว่า เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวทรงพระชนมายุมากขึ้น จึงได้มีการคิดตั้งลัทธิคฤวเรือน
ด้านข้างอนุสรณ์สถาน “รังษีวัฒนา” เพื่อให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่
หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์
เสด็จ ขึ้นไปยังพลับพลาที่ประทับ และได้เจาะเป็นช่องสำหรับ
ประดิษฐานพระสรสร้างการไว้ด้านล่างของพระชนนี สมเด็จพระ
ศรีนครินทราบรมราชชนนี ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จากนี้ไปดวงพระวิญญาณของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ จะได้
ทรงพักผ่อนและประทับเคียงข้างสมเด็จพระย่าตามพระประสงค์ของ
พระองค์ และยามใดที่ประชาชนคนไทยคิดถึงพระองค์ท่าน ก็สามารถ
ไปถวายสักการะได้ที่ “สุสานหลวง” วัดราชบพิธ ทุกวันตั้งแต่เวลา
08.00 - 18.00 น.